

Colofon

© CPS Onderwijsontwikkeling en advies, 1e druk, augustus 2016

Auteurs: Els Loman (CPS)
Illustraties: Art-unit
Vormgeving: EDG Utrecht

ISBN: 978 90 6508 0110
CPS-bestelnummer: 32403

Vragen over CPS-publicaties?
telefoon (030) 24 170 24
e-mail klantenservice@cps-uitgeverij.nl
www.cps.nl/uitgeverij

CPS

Onderwijsontwikkeling en advies

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Kwaliteiten	6
2.1 Wat zijn kwaliteiten	6
2.2 Waarom kinder/jeugdkwaliteiten?	6
2.3 Jeugdkwaliteitenkaartjes	8
3. Kwaliteiten in de praktijk	10
3.1 Gebruiksmogelijkheden	10
3.2 Algemene gespreksopbouw	11
3.3 Individueel gesprek	12
3.4 Gesprek in een groepje	14
3.5 Met de hele groep	14
3.6 Extra gebruiksmogelijkheden	15
4. Aandachtspunten	17
4.1 Sfeer en klimaat	17
4.2 Houding van de leraar	18
4.3 Vragen stellen	19
4.4 Betekenis van de kwaliteiten	20
Geraadpleegde literatuur	21
Overzicht kwaliteiten	22

1. Inleiding

Positief in de spotlights staan, doet iedereen goed!

4 Het Kwaliteitenspel is door CPS ontwikkeld vanuit een pedagogische visie op onderwijs waarin actieve betrokkenheid van kinderen en jongeren bij hun eigen leerproces en verantwoordelijkheid voor hun eigen leerprestaties centraal staan. Een goede relatie tussen de leraar en de leerling en een leeromgeving die uitdaagt tot leren, is hierbij van essentieel belang. In contact met de mensen en de leeromgeving doen kinderen en jongeren ervaringen op die betrekking hebben op henzelf en hun kwaliteiten. Deze ervaringen blijven vaak impliciet. De kwaliteitenkaartjes zetten hen in de spotlights en kunnen zo helpen meer inzicht te krijgen in de eigen kwaliteiten. Werken met de kaartjes draagt zo bij aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Met behulp van de kwaliteitenkaartjes kunt u op een leuke manier met uw leerlingen in gesprek komen over hun kwaliteiten. De kaartjes kunnen op verschillende momenten en met verschillende doelen ingezet worden in de dagelijkse onderwijspraktijk. De kwaliteitenkaartjes zijn geschikt voor jeugd van zeven jaar en ouder. Onze ervaring is dat ook volwassenen het spel met veel resultaat gebruiken.

Deze handleiding bevat achtergrondinformatie en praktische aanknopingspunten om met de kaartjes te werken. Achtereenvolgens kunt u lezen wat kinder/jeugdkwaliteiten zijn en waarom het belangrijk is er aandacht aan te besteden, de gebruiksmogelijkheden van de kaartjes en aandachtspunten bij het gebruik.

- het spel is geschikt voor een brede doelgroep; kinderen en jongeren
- de kwaliteiten zijn verdeeld over twee categorieën: basis- en voortgezette kwaliteiten
- het aantal kaartjes is 90 stuks: 60 basiskwaliteiten en 30 voortgezette kwaliteiten
- uniek de zijn de kwaliteiten die passen bij de 21ste eeuwse vaardigheden

2. Kwaliteiten

2.1 Wat zijn kwaliteiten?

Kwaliteiten zijn eigenschappen die tot de kern van een persoon behoren. Kwaliteiten 'kleuren' een mens: het is de specifieke sterke, opvallende kant van iemand. Als we aan een persoon denken dan valt die kwaliteit vooral op. Voorbeelden zijn behulpzaam, enthousiast en oplossingsgericht. Juist die dingen waar een persoon goed in is, of die in positieve zin opvallen aan iemand, zijn voor die persoon zo gewoon dat hij zich er vaak niet van bewust is. Als anderen benoemen dat zij deze kwaliteit als bijzonder ervaren, kan dit het zelfbeeld van de persoon positief beïnvloeden. Mensen die hun eigen kwaliteiten kennen, zijn inspirerend voor zichzelf en hun omgeving.

- 6 Meer over de waarde van het (her)kennen van kwaliteiten leest u in de volgende paragraaf.

2.2 Waarom kinder/jeugdkwaliteiten?

Jonge kinderen laten in hun doen en laten hun eigen kwaliteiten onverbloemd zien. Maar als we nadenken en schrijven over kinderen en jongeren zijn we niet zo geneigd om dit te doen in kwaliteitstermen. Maar waarom zouden we het niet doen? In het dagelijks leven praten we er immers wel over. Ouders zeggen bijvoorbeeld tegen elkaar over hun kind: hij is zo onbevangen, zo open, zo lief, zo eerlijk, zo stoer, zo...

Allemaal kwaliteiten die we heel gewoon vinden: zo zijn ze nu eenmaal.

Positief zelfbeeld

Al in de jaren 80 wijst de Amerikaanse pedagoog Thomas Gordon op het belang van een opvoeding waarin kinderen en jongeren een positief zelfbeeld ontwikkelen. Mensen die een positief zelfbeeld hebben, zijn beter in staat relaties met anderen op te bouwen en te onderhouden. Ze hebben meer zelfvertrouwen dan mensen met een negatief zelfbeeld.

Zelfvertrouwen, vertrouwen hebben in je eigen mogelijkheden, is een belangrijke basisvoorwaarde voor leren.

In de praktijk van onderwijs en opvoeding wordt, vaak onbewust, regelmatig de nadruk gelegd op wat kinderen en jongeren niet goed doen. In de school wijzen leraren hun leerlingen eerder op de gemaakte fouten in het schrift dan op de goede antwoorden. Als kinderen door de gang rennen, krijgen ze een standje. Thuis wordt een meisje naar haar kamer gestuurd na een ruzie met broer, maar broer en zus krijgen lang niet altijd een complimentje als ze gezellig samen spelen. Voor het ontwikkelen van een positief zelfbeeld is het belangrijk dat er binnen de school aandacht is voor positieve benadering van de leerlingen. Voor het creëren van momenten waarop kinderen en jongeren worden bevestigd in wat ze goed kunnen, in wat hun kwaliteiten zijn. Op deze manier kan hun zelfvertrouwen en daarmee hun positieve zelfbeeld worden versterkt.

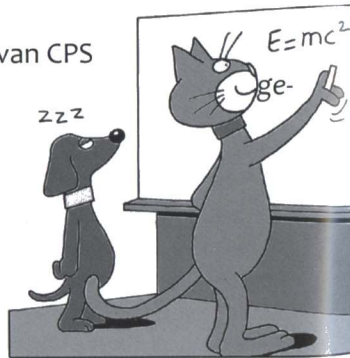
Zelfinzicht

Jonge mensen kunnen een positieve kijk op zichzelf ontwikkelen doordat ze positief benaderd worden door anderen. Maar daarnaast is het heel waardevol dat zij hun eigen kwaliteiten (her)kennen. Door met kinderen en jongeren over hun goede eigenschappen - hun kwaliteiten en talenten - te praten, krijgen zij (meer) inzicht in zichzelf. Het benoemen van de eigen kwaliteiten kan kinderen en jongeren bevestigen in wie ze zijn, in wat ze de moeite waard maakt. Het leren kennen en herkennen van je eigen kwaliteiten zorgt ervoor dat je een positief beeld krijgt van jezelf. Overigens leidt aandacht voor kwaliteiten niet alleen tot meer zelfinzicht. Kinderen en jongeren leren ook oog te hebben voor kwaliteiten van anderen. Dit is een belangrijke sociale vaardigheid die leidt tot erkenning en acceptatie van de ander.

8 2.3 Jeugdkwaliteitenkaartjes

De kaartjes bieden een praktische tool waarmee u als leraar op een eenvoudige en niet gekunstelde wijze leerlingen positief aandacht kunt geven. De leerlingen hebben een actieve bijdrage binnen deze methodiek. Zij benoemen hun eigen kwaliteiten en spreken erover. Deze actieve betrokkenheid is gerelateerd aan de visie van CPS op leren en ontwikkeling: *CPS ziet leerlingen als eigenaar van hun eigen leerproces en om erachter te komen wat leerlingen vinden en denken, is erover praten onmisbaar.*

De kaartjes zijn een middel om met kinderen en jongeren in gesprek te raken over henzelf. In het vervolg van het gesprek kan het ook gaan

over de inzet van deze kwaliteit in de groep of zelfs in de school. Het is overigens uitdrukkelijk niet de bedoeling dat kinderen en jongeren door het werken met de kwaliteitenkaartjes een label krijgen of in een hokje geplaatst worden!

Kinderen en jongeren zijn altijd meer dan de kwaliteit die op het kaartje staat.

Lastig?

We horen van leraren dat ze het best moeilijk vinden om met hun leerlingen in gesprek te gaan over hun kwaliteiten. Deze aarzeling heeft vaak te maken met het 'softe' karakter van kwaliteiten. Ze vinden het overdreven of zweverig om over kwaliteiten te praten. Onze ervaring is echter dat over kwaliteiten gesproken kan worden op een heldere, open manier, en dat ieder het op zijn of haar eigen wijze kan inpassen in de eigen onderwijspraktijk. Overigens hebben volwassenen meer schroom om kwaliteiten te benoemen dan kinderen en jongeren. Zij vinden dit veel gewoner. Een aantal reacties van leraren die met het Kinderkwaliteitenspel hebben gewerkt:

"De kinderen waren heel enthousiast. Ze waren erg open over hoe ze over dingen dachten. Vaak verrasten ze mij met hun reacties en opmerkingen."

"Het werken met de kaartjes creëert een prettige, open sfeer. Het zorgt ervoor dat kinderen meer over zichzelf en anderen gaan nadenken en elkaar anders gaan bekijken."

"Ik heb bewust twee jongens uitgekozen met wie ik in de groep nog wel eens moeite heb. We hebben een half uurtje gesproken over hun kwaliteiten. Ik merkte daarna echt een verandering in het contact: ze zijn een stuk opener naar mij toe."

3. Kwaliteiten in de praktijk

3.1 Gebruiksmogelijkheden

Het werken met kwaliteitenkaartjes is altijd een middel om een bepaald doel na te streven. Selecteer voorafgaand aan elke activiteit de kaartjes die passen bij uw doel en doelgroep. De kwaliteiten zijn verdeeld in twee categorieën:

- Basiskwaliteiten (de groene, oranje en blauwe kaartjes), geschikt vanaf 7 jaar
- Voortgezette kwaliteiten (de gele, paarse en rode kaartjes), geschikt vanaf circa 11 jaar

10

U kunt het beste beoordelen welke kwaliteiten geschikt zijn voor uw leerlingen.

Het inzetten van de kaartjes kan op alle mogelijke momenten en met verschillende doelen. We noemen er een aantal:

- Misschien zijn er kinderen en jongeren in de groep die wat extra positieve aandacht nodig hebben.
- Wellicht wilt u met uw leerlingen eens in de zoveel tijd een persoonlijk evaluatiemoment inlassen.
- Of u wilt de kaartjes gebruiken om de gesprekken tussen leerlingen onderling te stimuleren.
- Het kan ook een middel zijn om een groepsgesprek op gang te brengen om op die manier de sfeer in een groep te verbeteren.
- De kaartjes zijn ook goed inzetbaar buiten de groep, bijvoorbeeld bij de begeleiding van individuele leerlingen tijdens remedial teaching.

Naast deze 'losse' toepassingsmogelijkheden zijn er diverse mogelijkheden om de methodiek te verbinden aan een breder thema of een bredere ontwikkeling binnen de school, zoals het werken aan een goed pedagogisch klimaat en het samenwerkend leren. In dit hoofdstuk schetsen we een aantal mogelijke werkwijzen. Als eerste schetsen we een algemene opbouw voor een gesprek. Vervolgens geven we achtereenvolgens aanwijzingen voor een individueel gesprek, een gesprek in een klein groepje en een werkwijze voor het werken met een hele groep.

3.2 Algemene gespreksopbouw

In de vorige paragraaf zagen we dat de kwaliteitenkaartjes verschillende toepassingsmogelijkheden kennen. Welke redenen u ook heeft om met de kaartjes te gaan werken, één ding is in ieder geval van belang: bedenk steeds vooraf wat het doel is van de activiteit: Waarom doe ik dit op dit moment met deze leerling? Een gesprek over kwaliteiten kan niet voorgeprogrammeerd worden. Toch is er een aantal vaste onderdelen dat terug hoort te komen in ieder gesprek over kwaliteiten. Met name de introductie en de afronding zijn belangrijk.

Introductie van het gesprek

U vertelt waarom u dit gesprek wilt voeren, wat het doel is van het gesprek. Ook vertelt u hoe lang het gesprek ongeveer zal duren.

11

Introductie van de kaartjes

U laat de kaartjes zien en legt uit waar ze voor bedoeld zijn.

‘Spelregels’ van een gesprek

De spelregels kunnen samen met de leerling gemaakt worden, ook in een één-op-één-gesprek. U geeft in elk geval expliciet aan dat het gaat om wat de kinderen en jongeren vinden en denken en dat u als leraar/begeleider de antwoorden ook niet altijd weet.

Het gesprek

Voorbeelden voor een opbouw van dit deel worden in de volgende paragrafen gegeven.

De afronding

U rondt het gesprek af. U vraagt wat de leerlingen van het gesprek vonden. Wellicht zijn er afspraken te maken of wil een leerling nog iets kwijt. Wanneer u ervoor kiest om niet in gesprek te gaan met de kinderen en jongeren, maar om hen schriftelijk vragen te laten beantwoorden, geldt eigenlijk dezelfde opbouw. Ook dan is het van belang de opdracht goed te introduceren en af te ronden.

3.3 Individueel gesprek

Als u een individueel gesprek wilt voeren, geldt in ieder geval de algemene gespreksopbouw. Aanvullend daarop kunt u als volgt te werk gaan:

- Leg de kaartjes omgekeerd op tafel

- Laat de leerling een kaartje trekken
- Geef de leerling de gelegenheid om het kaartje te bekijken en eventueel voor te lezen wat er staat
- Vraag aan de leerling:
 - Wat zou deze kwaliteit betekenen?
 - Herken je deze kwaliteit bij jezelf?
 - Ben/heb/kan jij dat?
- Vraag dan door op de antwoorden die de leerling geeft, bijvoorbeeld met de volgende vragen:
 - Wat vind je van deze kwaliteit?
 - Wanneer is deze kwaliteit bij jou zichtbaar?
 - Ken je anderen die deze kwaliteit ook hebben?
 - Hoe kunnen we deze kwaliteit van jou in de groep/school zien?
 - Wat heb je nodig om deze kwaliteit (meer) te kunnen laten zien?
 - Wat betekent het voor jezelf, voor je leraar en voor je klasgenoten dat jij over deze kwaliteit beschikt, dit talent hebt?

Als een leerling zich niet aangesproken voelt door een kaartje, kan dit feit alleen al een aanknopingspunt zijn voor een gesprekje.

U kunt dan bijvoorbeeld vragen stellen als:

- Kun je vertellen waarom je denkt dat je deze kwaliteit niet hebt?
 - Zou je anders zijn als je deze kwaliteit wel had? Hoe dan?
 - Zou je deze kwaliteit willen hebben? Waarom wel/niet?
- Geef altijd de mogelijkheid een ander kaartje te nemen

Enkele variaties:

- Leg de kaartjes open op tafel en laat de leerling een kaartje kiezen dat het beste bij hem of haar past
- Laat de leerling een kaartje kiezen dat hem of haar het meeste aanspreekt (dat hoeft dus niet altijd een kwaliteit te zijn die hij of zijzelf denkt te hebben)

3.4 Gesprek in een groepje

Als de mogelijkheid bestaat om met een klein groepje (4 tot 8 leerlingen) te werken, kan een groepsgesprek plaatsvinden over de kwaliteiten van de deelnemers. De kinderen en jongeren kunnen dan aan de hand van de kaartjes vertellen over hun eigen kwaliteiten. Ook is het mogelijk om hen een kaartje te laten kiezen voor elkaar. Dit stimuleert uitwisseling en gesprek over de sterke kanten, de talenten van de ander en jezelf.

De werkwijze van een groepsgesprek is vergelijkbaar met die van een individueel gesprek. Ook voor een groepsgesprek geldt in ieder geval de algemene gespreksopbouw. Daarnaast zijn er een aantal aanvullende aandachtspunten. Als u wilt dat de leerlingen ook met elkaar in gesprek gaan, kunt u er het beste voor zorgen dat u als leraar niet het middelpunt van het gesprek bent. U bent aanwezig als begeleider, niet als leider. Vooraf nodigt u de leerlingen uit om vragen aan elkaar te stellen. U kunt op de juiste momenten vragen stellen en vervolgens de leerlingen weer aan het woord laten. Zo houdt u het gesprek gaande zonder zelf teveel aan het woord te zijn.

3.5 Met de hele groep

Het is vaak moeilijk om met de hele groep een gesprek te voeren waar iedereen zijn aandacht bij kan houden. Het is vaak lastiger om een echt gesprek te

voeren, het leidt vaak tot een vraag-en-antwoord-spel tussen de leraar en enkele individuele leerlingen. Als u de kaartjes toch wilt gebruiken met de hele groep, is de schriftelijke variant een goed alternatief:

- Geef elke leerling een willekeurig kaartje
- Laat het kaartje bekijken en geef voldoende tijd om schriftelijk antwoord te geven op een aantal vragen (u kunt deze vragen voorlezen of opschrijven). Voorbeelden van vragen die u kunt laten beantwoorden:
 - Waaraan denk je bij deze kwaliteit?
 - Vind je dat deze kwaliteit bij jou past?
 - Wanneer/in welke situatie komt deze kwaliteit naar voren?
 - Hoe kan de kwaliteit in de klas ingezet worden?
- Als een leerling niet weet wat het woord op het kaartje betekent, kunt u dat samen bespreken of een nieuw kaartje geven
- Ook hier geldt: als een leerling zich niet aangesproken voelt door de kwaliteit, dan moet hij de gelegenheid krijgen een ander kaartje te pakken
- Laat de leerlingen die dit willen kort iets vertellen over wat ze hebben opgeschreven. Daarbij krijgen ze de mogelijkheid vragen te stellen aan elkaar.

3.6 Extra gebruiksmogelijkheden

Het voornaamste doel van de kwaliteitenkaartjes is leerlingen in het licht zetten. Zij realiseren zich dat ze over kwaliteiten beschikken die de moeite waard en bijzonder zijn. En dat dit voor hun klasgenoten

ook geldt. Behalve de gespreksmogelijkheden die hierboven beschreven staan en die een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het bereiken van dit doel, zijn er nog tal van andere gebruiks- en verwerkingsmogelijkheden. We noemen er een aantal.

- Besteed expliciet aandacht aan de betekenis van de minder bekende kwaliteiten en vergroot zo de woordenschat van de leerlingen. Benut de combinatie van woord en illustratie op de kaartjes.
- Laat de leerlingen een verhaal of een gedicht schrijven waarin een of twee kwaliteiten voorkomen.

- 16
- De kaartjes zijn heel goed bruikbaar in dramalessen. Leerlingen kunnen 'aan den lijve' ervaren hoe het is om over een kwaliteit te beschikken, of juist niet. Kwaliteiten kunnen bijvoorbeeld worden uitvergroot (enorm gul, super ruimdenkend, ...) of bij elkaar worden gebracht in een scene (bijvoorbeeld relaxed en aanpakker).
 - Bij kinderen in de basisschoolleeftijd is het spel *Wie ben ik?* populair. Bevestig met elastiek een kwaliteit op het voorhoofd van een leerling (of leg deze omgekeerd onder de stoel van het kind) en laat deze leerling raden welke kwaliteit groepsgenoten voor hem of haar hebben uitgekozen. Een variant is dat het kind na het raden van de kwaliteit deze geeft aan de klasgenoot volgens hem of haar over deze kwaliteit beschikt. Geef leerlingen de opdracht om in de tekenles of bij het vak CKV hun naam en voornaamste kwaliteit te verwerken in een logo, tegeltje, certificaat of beeld.

4. Aandachtspunten

Gesprekken over de kwaliteiten van leerlingen voert u niet elke dag. Hieronder vindt u daarom een aantal tips en aandachtspunten voor het optimaliseren van deze gesprekken.

4.1 Sfeer en klimaat

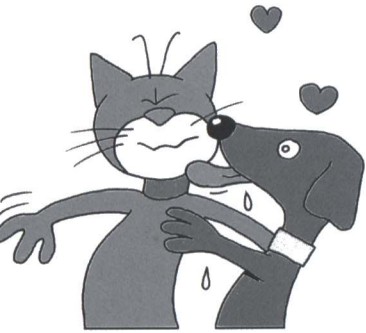
Om met kinderen en jongeren over zoiets persoonlijk te spreken als hun kwaliteiten, is het van belang dat er een sfeer is waarin zij zich prettig voelen. Zeker wanneer u de kaartjes gebruikt om met een groep in gesprek te gaan, is het van belang dat het klimaat goed is. Als leraar kunt u het één en ander doen om in groepsgesprekken de sfeer veilig te maken en/of te houden. Een paar voorbeelden:

- Stel de leerlingen op hun gemak. Dat kan door expliciet het doel van het gesprek aan te geven en te vertellen wat er gaat gebeuren. Ook helpt het vaak om te benoemen dat het een ander soort gesprek is dan anders.
- Als u een groepsgesprek houdt, kunt u samen met de leerlingen bedenken welke regels er gelden in een groepsgesprek. Wanneer u de regels echt door de kinderen en jongeren zelf laat bedenken, zullen ze zich er makkelijker aan kunnen houden. Het gaat dan om regels als:
 - Je laat elkaar uitpraten
 - Je lacht niemand uit
 - Je kwetst niemand moedwillig
 - Je valt niemand aan op wat hij of zij zegt
 - Je vraagt het als iets je niet duidelijk is
- Mogelijk zijn er kinderen en jongeren in de groep die moeite hebben om in groepsverband te spreken. Die kunt u eventueel in een kleiner groepje aan het woord laten.

4.2 Houding van de leraar

Er is een aantal aandachtspunten om rekening mee te houden als u als leraar in gesprek gaat met leerlingen over hun kwaliteiten. We noemen er een paar:

- In een gesprek over kwaliteiten gaat het erom de leerling aan het woord te laten over wat hij of zij vindt en denkt. Dat maakt zo'n gesprek een ander soort gesprek dan een onderwijsleergesprek. De leraar weet (in tegenstelling tot in een onderwijsleergesprek) het antwoord niet. Leerlingen zijn niet altijd gewend om op school op deze manier met een volwassene te praten. Het helpt om het te benoemen: "In dit gesprek gaat het om wat jij vindt. Ik weet de antwoorden niet".
- Als volwassenen zijn we geneigd sneller informatie te interpreteren. Het gevaar bestaat dat we daardoor gaan invullen voor de leerlingen. Om dit te voorkomen is het belangrijk een open, nieuwsgierige houding aan te nemen, te luisteren en vragen te stellen. Op het stellen van vragen gaan we in de volgende paragraaf verder in. Een belangrijk uitgangspunt bij het werken met de kwaliteitenkaartjes is het respect voor de inbreng van de leerling zelf. In een gesprek over de kwaliteiten van kinderen en jongeren hebben zij de regie. Zij kiezen zelf een kaartje. Ook krijgen ze zelf als eerste de mogelijkheid te reageren op wat er op het kaartje staat.

4.3 Vragen stellen

Om de werkwijze goed toe te kunnen passen, is het van belang dat u als leraar de kunst van het vragen stellen beheerst. Het is belangrijk om open vragen te stellen. Dit geeft de meeste kans op een gesprek waarin de leerlingen vertellen wat hen bezighoudt. In tegenstelling tot gesloten vragen, waarbij de leerlingen beperkte antwoordmogelijkheden hebben, nodig en open vragen uit tot praten. Open vragen beginnen vaak met de letter 'W': Wat...? Wanneer...? Welke...? Wie...? Waardoor...?

- Om erachter te komen hoe een leerling ergens over denkt, zijn vragen naar de mening zeer geschikt: Wat vind je van...? Hoe denk jij over...? Wat is je mening over...?
- Om erachter te komen hoe een leerling zich voelt, kunt u vragen gebruiken als: Hoe voel je je dan? Wat gaat er in je om als...?
- Om te weten te komen welke oplossingen of ideeën een leerling heeft, kunt u vragen stellen als: Hoe zou jij dit oplossen? Wat zou je willen doen? Welke hulp heb je daarbij nodig?

Om niet in de valkuil te stappen van het interpreteren van antwoorden, is het belangrijk om door te vragen. Probeer steeds bij uzelf na te gaan of u weet wat een leerling bedoelt. Als u dat niet weet, vraag dan door. Dit zal vaak nodig zijn bij uitspraken als 'leuk', 'gezellig', 'stom', 'nou, gewoon'. Manieren om door te vragen zijn: Kun je dat uitleggen? Hoe bedoel je dat? Geef eens een voorbeeld? Wat is voor jou...? Pas op voor suggestieve vragen. Dit zijn vragen waar impliciet een antwoord in verborgen zit, meestal gebaseerd op de mening van de vragensteller. Suggestieve vragen kunnen leiden tot sociaal wenselijke